

KANTON SARAJEVO
Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM
SREDNJA ŠKOLA ZA STRUČNO OBRAZOVANJE
I OBUKU

Predmet: MEDICINSKA PSIHOLOGIJA I PEDAGOGIJA

Sarajevo, august 2016. godine

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 35/5), u skladu sa čl. 25 i 26. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 10/04, 21/06, 26/08, 31/11, 15/13 i 1/16) i čl. 35. i 36. Zakona o srednjem obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 23/10 i 1/16), ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjenu nastavnih programa za srednju školu iz predmeta PSIHOLOGIJA

Članovi Komisije za srednju školu:

1. Doc.dr. Maida Koso-Drljević, *Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu*
2. Mirjana Jovanović-Halilović, *dip. psiholog, JU Srednja medicinska škola Sarajevo*
3. Sandra Muratović, *mr. sci psiholog, Druga gimnazija*
4. Đema Voloder-Nadarević, *dipl. psiholog, Prva bošnjačka gimnazija*
5. Lejla Osmanagić, *dipl. psiholog, Srednja škola metalških zanimanja, Srednja građevinsko-geodetska škola, Srednja mašinska tehnička škola*
6. Lirija Kruša-Bjelošević, *mr. sci. psiholog, Centar za slijepu i slabovidnu djecu i omladinu*

UVOD

Psihologija je nauka o čovjeku, njegovim psihičkim procesima i ponašanju, i neraskidivo je povezana sa svim područjima ljudskog života i djelovanja.

Medicinska psihologija bavi se psihološkim faktorima zdravstvenih rizika, načinima prevencije rizičnih faktora, načinima formiranja pozitivnih oblika zdravstvenog ponašanja i psihosocijalnim vidovima pojedinih bolesti. Jedan od osnovnih zadataka medicinske psihologije i pedagogije je naglašavanje važnosti odnosa između zdravstvenih radnika i pacijenata.

Stechena znanja i iskustva kod učenika razvijaju kompetencije koje jačaju lični rast i razvoj i osnova su cjeloživotnog učenja. U cijelom odgojno-obrazovnom procesu naročito je važno poticati saradnju, poštovanje, rasprave na temelju argumenata, empatiju i potkrepljivati stavove koji ističu univerzalne ljudske vrijednosti.

NASTAVNI PREDMET: MEDICINSKA PSIHOLOGIJA I PEDAGOGIJA

RAZRED: III

SEDMIČNO SATI: 1

GODIŠNJE SATI: 35

Zanimanje: stomatološka sestra-tehničar

CILJ: Upoznavanje učenika s osnovama psihičkog razvoja čovjeka i osposobljavanje za stručno i profesionalno obavljanje zadataka na budućim poslovima za koje se obrazuju.

ZADACI NASTAVE SU:

- Upoznavanje učenika sa osnovnim psihološkim pojmovima i naučnim objašnjenjima psihičkih procesa kod čovjeka.
- Upoznavanje učenika sa temeljnim znanjima iz oblasti pedagogije i specijalne pedagogije.
- Shvatanje ličnosti u njenoj složenosti, interakcijskim odnosima i ukupnosti.
- Upoznavanje uzroka, odvijanja i posljedica čovjekovih reakcija i aktivnosti u formiranju i razvijanju konstruktivnog stava i odnosa prema sebi i drugima.
- Razvijanje interesovanja, motivisanosti i otvorenosti za psihološke spoznaje u medicinskim uvjetima i zdravstvenoj praksi.
- Razvijanje kulture ophođenja i humanizacije odnosa zdravstvenih radnika s bolesnikom / pacijentom.
- Upoznavanje sa značajem i mogućnostima povezivanja psihologije i medicine.

PREGLED PROGRAMSKIH CJELINA

Naziv programskih cjelina	Broj sati
1. Psihologija kao nauka	2 (1+1)
2. Metode i tehnike u psihologiji	1
3. Biološka psihologija	2 (1+1)
4. Kognitivna psihologija	8 (5+2+1)
5. Sposobnosti	1
6. Emocije i motivacija	4 (3+1)
7. Psihologija ličnosti	5 (4+1)
8. Psihopatologija	1
9. Dječija psihologija	3 (2+1)
10. Pedagogija	3 (2+1)
11. Psihologija u praksi	5 (3+1+1)
UKUPNO:	35

PROGRAMSKI SADRŽAJI

- 1. PSIHOLOGIJA KAO NAUKA** **2 (1+1)**
- Predmet poučavanja psihologije, pravci, discipline
- Historijski razvoj psihologije
- 2. METODE I TEHNIKE U PSIHOLOGIJI** **1**
- Definisanje, vrste metoda i tehnika, razlike među njima
- 3. BIOLOŠKA PSIHOLOGIJA** **2 (1+1)**

- Nervni sistem, centralni i periferni, građa neurona, nervni putevi,
- Endokrini sistem, funkcija hormona, veza s psihičkim procesima

4. KOGNITIVNA PSIHOLOGIJA

8 (5+2+1)

- Jednostavni i složeni psihički procesi, osjeti – vrste, karakteristike
- Percepcija, predstave, predodžbe
- Pažnja - obim, intenzitet
- Učenje - vrste učenja, kako uspješno učiti
- Pamćenje, poremećaji pamćenja, zaboravljanje
- Mišljenje, poremećaji mišljenja
- Vježba: Poremećaji mišljenja ili mjerenje obima kratkoročnog pamćenja

5. SPOSOBNOSTI

1

- Vrste sposobnosti, inteligencija, razvoj i vrste

6. EMOCIJE I MOTIVACIJA

4 (3+1)

- Osnovne i složene emocije
- Kontrola emocija
- Frustracije i konflikti

7. PSIHOLOGIJA LIČNOSTI

5 (4+1)

- Pojam ličnosti, teorije i tipologije ličnosti
- Odbrambeni mehanizimi ličnosti
- Osobine i crte ličnosti, temperament i karakter
- Zdrava - zrela ličnost

8. PSIHOPATOLOGIJA

1

- Poremećaji ličnosti

9. DJEČIJA PSIHOLOGIJA

3 (2+1)

- Razvoj ličnosti
- Pubertet i adolescencija
- Dječije psihoze i neuroze

10. PEDAGOGIJA

3 (2+1)

- Uvod u pedagogiju, odgoj i obrazovanje
- Specijalna pedagogija, teškoće u razvoju, odgoj djece s teškoćama u razvoju
- Poremećaji ponašanja, neprihvatljivi oblici ponašanja - laž, krađa, skitnja

11. PSIHOLOGIJA U PRAKSI

5 (3+1+1)

- Komunikacija zdravstvenog radnika i pacijenta
- Komunikacija s osobama ograničenih sposobnosti
- Vještine slušanja, asertivnost, empatija
- Vježba: Igranje uloga

ISHODI:

- Razumijevanje i razlikovanje pristupa naučne psihologije i popularne psihologije.

- Razumijevanje metodologije psihološkog istraživanja, kao naučnog načina provjere i razvoja psiholoških spoznaja.
- Usvajanje i razumijevanje osnovnih znanja o biološkoj, kognitivnoj, socijalnoj, razvojnoj, dječjoj psihologiji, psihologiji sposobnosti, emocijama, motivaciji, karakteristikama ličnosti i pedagogiji.
- Usvajanje, prepoznavanje i korištenje pedagoške terminologije u komunikaciji u svakodnevnim životnim situacijama.
- Praktična primjena teorijskih spoznaja psihologije u razumijevanju i tumačenju ponašanja individue, psihičkih procesa i stanja.
- Razmijevanje multidisciplinarnog pristupa u objašnjavanju ponašanja individue s aspekta bioloških, informacionih, prirodnih i društvenih nauka.
- Sposobnost kritičkog evaluiranja psihičkih procesa.
- Vještine analiziranja i interpretacije ponašanja individue, laganje, submisivnost i dr.
- Vještine uočavanja bioloških, situacionih, okolinskih i ličnih faktora u interpretaciji ponašanja individue.
- Uočavanje psiholoških razlika među individuama i razvoj poštovanja i tolerancije.
- Razvoj viših oblika mišljenja, kritičkog mišljenje putem predviđenih vježbi.
- Razvijanje vještina asertivne komunikacije, timskog rada i drugih poželjnih oblika ponašanja.
- Prilagoditi način komunikacije pacijentima.
- Razvoj vještina argumentovanja i diskutovanja o različitim ambivalentnim psihološkim pitanjima.

UPUTA ZA REALIZACIJU PROGRAMA:

Realizacija programa zasniva se na umješnosti predavača da vođenjem putem posmatranja, vježbanja i uvažavanja / usvajanja, učenika uvede u osnove medicinske psihologije i pedagogije. Omjer sati planiranih za obradu i sati drugih oblika rada, od ponavljanja i sistematizacije do vježbi, omogućava usvajanje i primjenu nastavnih sadržaja. U realizaciji i relaciji sa sadržajima drugih predmeta realizator će sam procijeniti i staviti naglasak na pojedine sadržaje, čime će se olakšati međusobno povezivanje i dopunjavanje rada unutar nastavnog procesa. Učenici će putem vježbi praktično ovladati pojedinim sadržajima.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA:

- odsjek pedagogija i psihologija
  - a) VII stepen profesor pedagogije i psihologije,
  - b) II ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa – magistar pedagogije i psihologije;
- odsjek psihologija
  - a) VII stepen diplomirani psiholog i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta,
  - b) II ciklus bolonjskog visoko-obrazovnog procesa – magistar psihologije i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta.

NASTAVNI PREDMET: MEDICINSKA PSIHOLOGIJA I PEDAGOGIJA

RAZRED: III

SEDMIČNO SATI: 2

GODIŠNJE SATI: 70

Zanimanje: akušersko-ginekološka sestra-tehničar, pedijatrijska sestra-tehničar

CILJ: Upoznavanje učenika s osnovnim naučnim objašnjenjima psihičkog života čovjeka potrebnih za razumijevanje postupaka u ponašanju i prilagođavanju ličnosti kao i sa osnovnim psihičkim procesima čovjeka.

ZADACI NASTAVE SU:

- Sticanje osnovnih saznanja i uvida u savremeni pristup naučnom objašnjenju psihičkog života čovjeka.
- Shvatanje ličnosti u njenoj složenosti, interakcijskim odnosima i ukupnosti.
- Upoznavanje uzroka odvijanja i posljedica čovjekovih reakcija i aktivnosti u formiranju i razvijanju konstruktivnog stava i odnosa prema sebi i drugima.
- Razvijanje interesovanja, motivisanosti i otvorenosti za psihološkim spoznajama u medicinskim uvjetima i zdravstvenoj praksi.
- Razvijanje kulture ophođenja i humanizacije odnosa zdravstvenih radnika s bolesnikom/pacijentom.
- Upoznavanje sa značajem i mogućnostima povezivanja psihologije i medicine.

PREGLED PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Naziv programskih sadržaja	Broj sati
1. Uvod u psihologiju	1
2. Metode i tehnike u psihologiji	3 (2+1)
3. Biološka psihologija	2 (1+1)
4. Kognitivna psihologija	8 (5+2+1)
5. Sposobnosti	3 (1+1+1)
6. Emocije i motivacija	6 (4+2)
7. Ličnost	4 (3+1)
8. Čovjek kao društveno biće	2 (1+1)
9. Razvojna psihologija	7 (4+2+1)
10. Pedagogija	5 (1+3+1)
11. Specijalna pedagogija	4 (3+1)
12. Psihologija u zdravstvu	6 (4+1+1)
13. Psihopatologija	6 (3+2+1)
14. Psihoterapija	2 (1+1)
15. Komunikacija	9 (6+2+1)
16. Psihološka podrška	2 (1+1)
UKUPNO	70

PROGRAMSKI SADRŽAJI

1. UVOD U PSIHLOGIJU	1
- Razvoj psihologije, odnos psihologije i drugih nauka, grane psihologije	
2. METODE I TEHNIKE U PSIHLOGIJI	3 (2+1)
- Eksperimentalne i neeksperimentalne metode	
- Intervju, testovi, projektivne tehnike, upitnik, socijometrijski postupak	
3. BIOLOŠKA PSIHLOGIJA	2 (1+1)
- Nervni sistem	
- Endokrini sistem	
4. KOGNITIVNA PSIHLOGIJA	8 (5+2+1)
- Opažanje i poremećaji opažanja	
- Predstave i halucinacije	
- Pamćenje i poremećaji pamćenja	
- Učenje i vrste učenja	
- Zaboravljanje	
- Mišljenje i vrste mišljenja	
- Pažnja i vrste pažnje	
- Vježba: Poremećaji mišljenja; mjerenje obima kratkoročnog pamćenja	
5. SPOSOBNOSTI	3 (1+1+1)
- Pojam i vrste sposobnosti	
- Shvatanja o prirodi intelektualnih sposobnosti, razvoj inteligencije	
- Vježba: Zadatak kreativnosti i inovativnosti	
6. EMOCIJE I MOTIVACIJA	5 (4+1)
- Emocije: osnovne i složene	
- Kontrola emocija	
- Pojam motiva, motivacija	
- Primarne i sekundarne potrebe, hijerarhija potreba	
7. LIČNOST	4 (3+1)
- Definicija ličnosti, teorije i tipologija ličnosti	
- Pojam i izvor frustracije	
- Odbrambeni mehanizam ličnosti	
8. ČOVJEK KAO DRUŠTVENO BIĆE	2 (1+1)
- Definisane soc.psihologije	
- Stavovi	
- Predrasude	
9. RAZVOJNA PSIHLOGIJA	7 (4+2+1)
- Definisane razvojne psihologije i periodizacija dječijeg razvoja	
- Razvoj govora kod djece	
- Razvoj mišljenja kod djece	
- Razvoj emocija kod djece	
- Socijalni razvoj djeteta	
- Pubertet i adolescencija	
- Vježba: agresivnost kod djece	

- 10. PEDAGOGIJA** **5 (4+1)**
- Odgoj i obrazovanje
  - Loši običaji i loše navike
  - Primarna prevencija pušenja
  - Primarna prevencija alkoholizma
  - Primarna prevencija narkomanije
- 11. SPECIJALNA PEDAGOGIJA** **4 (3+1)**
- Oštećenje govora
  - Oštećenje sluha
  - Oštećenje vida
  - Rad s djecom smanjenih intelektualnih sposobnosti
- 12. PSIHOLOGIJA U ZDRAVSTVU** **6 (4+1+1)**
- Predmet zdravstvene psihologije
  - Stres, distres, trauma
  - Osnovne poteškoće u komunikaciji s pacijentom
  - Psihološka edukacija zdravstvenih radnika
  - Razumijevanje problema savremene medicine
  - Vježba: Timski rad
- 13. PSIHPATOLOGIJA** **6 (3+2+1)**
- Zdrava i zrela ličnost
  - Epidemiologija i klasifikacija mentalnih poremećaja
  - Poremećaj ličnosti
  - Psihoze
  - Ostali poremećaji: poremećaj ishrane i poremećaj raspoloženja
  - PTSP
  - Vježba: igranje uloga
- 14. PSIHOTERAPIJA** **2 (1+1)**
- Pojam psihoterapije, funkcija, učinak
  - Tarapeut-odnosi, povjerljivost, pristup
- 15. KOMUNIKACIJA** **9 (6+2+1)**
- Definisane komunikacije, verbalna i neverbalna komunikacija
  - Komunikacija u zdravstvenom timu
  - Komunikacijske vještine i sposobnosti : samopoštovanje i slika o sebi, otvorenost, ljubaznost i toplina, izbjegavanje stereotipa i predrasuda
  - Komunikacija s osobama ograničenih komunikacijskih sposobnosti
  - Emocionalna reakcija na hospitalizaciju
  - Psihološki aspekti hroničnih bolesti
  - Psihološki aspekti prihvatanja smrti
  - Vještine slušanja
  - Vježba: asertivnost i empatija

16. PSIHOLOŠKA PODRŠKA

2 (1+1)

- Psihološka podrška
- Vježba: šta smo naučili iz zdravstvene psihologije

ISHODI:

- Razumijevanje i razlikovanje pristupa naučne psihologije i popularne psihologije.
- Razumijevanje metodologije psihološkog istraživanja, kao naučnog načina provjere i razvoja psiholoških spoznaja.
- Usvajanje i razumijevanje osnovnih znanja o biološkoj, kognitivnoj, socijalnoj, razvojnoj, dječijoj psihologiji, psihologiji sposobnosti, emocijama, motivaciji, komunikaciji, psihološkoj podršci, pedagogiji i specijalnoj pedagogiji.
- Usvajanje, prepoznavanje i korištenje pedagoške terminologije u komunikaciji u svakodnevnim životnim situacijama.
- Praktična primjena teorijskih spoznaja psihologije u razumijevanju i tumačenju ponašanja individue, psihičkih procesa i stanja.
- Razmijevanje multidisciplinarnog pristupa u objašnjavanju ponašanja individue s aspekta bioloških, informacionih, prirodnih i društvenih nauka.
- Vještine analiziranja i interpretacije ponašanja individue, laganje, submisivnost i dr.
- Vještine uočavanja bioloških, situacionih, okolinskih, te ličnih faktora u interpretaciji ponašanja individue.
- Uočavanje psiholoških razlika među individuama i razvoj poštovanja i tolerancije.
- Razvoj viših oblika mišljenja, kritičkog mišljenje putem predviđenih vježbi.
- Razvijanje vještina asertivne komunikacije, timskog rada i drugih poželjnih oblika ponašanja.
- Prilagoditi način komunikacije pacijentima.
- Preuzimanje lične odgovornosti u komunikaciji.
- Razvoj vještina argumentovanja i diskutovanja o različitim ambivalentim psihološkim pitanjima.

UPUTA ZA REALIZACIJU PROGRAMA:

Realizacija programa zasniva se na umješnosti predavača da vođenjem putem posmatranja, vježbanja i uvažavanja / usvajanja, učenika uvede u osnove medicinske psihologije i pedagogije. Omjer sati planiranih za obradu i sati drugih oblika rada, od ponavljanja i sistematizacije do vježbi, omogućava usvajanje i primjenu nastavnih sadržaja. U realizaciji i relaciji sa sadržajima drugih predmeta realizator će sam procjeniti i staviti naglasak na pojedine sadržaje, čime će se olakšati međusobno povezivanje i dopunjavanje rada unutar nastavnog procesa. Učenici će putem vježbi praktično ovladati pojedinim sadržajima.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA:

- odsjek pedagogija i psihologija
  - a) VII stepen profesor pedagogije i psihologije,
  - b) II ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa – magistar pedagogije i psihologije;
- odsjek psihologija
  - a) VII stepen diplomirani psiholog i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta,
  - b) II ciklus bolonjskog visoko-obrazovnog procesa – magistar psihologije i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta.